Albert Camus

Discursurile din Suedia

Postfață de Carl Gustav Bjurström

Traducere din limba franceză și note
de Marina Vazaca

POLIROM
2021

Albert Camus, *Discours de Suède*

Copyright © Editions Gallimard, 1958
All rights reserved

© 2021 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvîrșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Getty Images – Popperfoto

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

CAMUS, ALBERT

Discursurile din Suedia / Albert Camus; postf. de Carl Gustav Bjurström; trad. din lb. franceză și note de Marina Vazaca. – Iași: Polirom, 2021

ISBN: 978-973-46-8396-3

I. Bjurström, Carl Gustav (postf.)
II. Vazaca, Marina (trad.) (note)

821.133.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

Notă asupra ediției 5

Discursul din 10 decembrie 1957 9

Conferința din 14 decembrie 1957 25

Postfață de C.G. Bjurström 81

„Geniul seamănă cu toată lumea și nimeni nu seamănă cu el“. Tot așa și arta, care fără realitate nu înseamnă nimic, și fără de care realitatea este puțin lucru. Într-adevăr, cum să se lipsească arta de realitate și cum să i se supună? Artistul își alege obiectul în aceeași măsură în care este ales de el. Arta, într-un anume sens, este o revoltă împotriva lumii în tot ce are ea imposibil de fixat și nedesăvîrșit: nu-și propune, prin urmare, nimic altceva decît să dea formă unei realități pe care se vede constrînsă să o păstreze pentru că este sursa emoției sale. În această privință, cu toții sîntem realiști și realist nu este nimeni. Arta nu înseamnă nici refuzul total, nici încuviințarea totală a ceea ce există. Este refuz și încuviințare în același timp, și de aceea nu poate fi decît o sfîșiere mereu reînnoită. Artistul se află mereu în această ambiguitate, neînstare să nege realul și totuși etern menit să-l conteste în aspectul său

etern nedesăvîrșit. Pentru o natură moartă, trebuie ca un pictor și un măr să se înfrunte și să se corecteze reciproc. Și dacă formele nu sînt nimic fără lumina lumii, ele sporesc la rîndul lor această lumină. Universul real care, prin splendoarea sa, determină nașterea corpurilor și a statuilor, primește de la ele în același timp o a doua lumină care o fixează pe cea cerească. Marele stil[1] se găsește astfel la jumătatea drumului dintre artist și obiectul său.

Nu se pune prin urmare problema să știm dacă arta trebuie să fugă de realitate sau să i se supună, ci doar de cît anume din realitate trebuie opera să se debaraseze ca să nu dispară în nori, sau ca să nu se tîrască, dimpotrivă, cu picioare de plumb. Problema aceasta fiecare artist o rezolvă cum simte și cum

---

1. Camus preia expresia „der grosse Stil", recurentă la Nietzsche, în *Ecce Homo*, de exemplu (n.ed.fr.).

poate. Cu cît este mai mare revolta unui artist împotriva realității lumii, cu atît mai mare poate fi ponderea realității care îl va echilibra. Dar ponderea aceasta nu poate niciodată să sufoce exigența solitară a artistului.

Opera cea mai înaltă va fi întotdeauna, așa cum se întîmplă la tragicii greci, la Melville, Tolstoi sau Molière, cea care va echilibra realitatea și refuzul pe care omul îl opune acestei realități, fiecare parte îmboldind-o pe cealaltă într-o neîncetată țîșnire care este chiar aceea a vieții fericite și sfîșiate. Atunci se arată, din cînd în cînd, o lume nouă, diferită de cea de toate zilele și totuși aceeași, particulară și universală, plină de inocentă nesiguranță, suscitată pentru cîteva ceasuri de forța și insatisfacția geniului. Asta e, și totuși nu e asta, lumea nu este nimic și lumea este totul, iată dublul și neobositul strigăt al fiecărui artist adevărat, strigătul care îl ține în picioare,

cu ochii mereu deschiși și care, din cînd în cînd, trezește pentru toți în sînul lumii adormite imaginea fugitivă și insistentă a unei realități pe care o recunoaștem fără să o fi întîlnit vreodată.

La fel, confruntat cu veacul său, artistul nu poate nici să-i întoarcă spatele, nici să se piardă în el. Dacă îi întoarce spatele, vorbește în gol. Dar, dimpotrivă, în măsura în care îl ia ca obiect, își afirmă propria existență ca subiect și nu poate să i se supună în întregime. Altfel spus, chiar în momentul în care artistul alege să împărtășească soarta tuturor, atunci se afirmă pe sine ca individ. Și nu va putea ieși din această ambiguitate. Artistul ia din istorie ceea ce poate să vadă el însuși din ea sau ceea ce suferă el însuși în cursul ei, direct sau indirect, adică actualitatea în sensul strict al cuvîntului și oamenii care trăiesc astăzi, nu raportul dintre această actualitate și un viitor imprevizibil pentru artistul viu. Judecarea omului contemporan în numele unui

om care nu există încă este rolul profeției. Artistul, în ceea ce-l privește, nu poate decît să aprecieze miturile care i se propun în funcție de repercusiunea lor asupra omului viu. Profetul, religios sau politic, poate să judece la modul absolut și, de altfel, după cum se știe, nici nu se sfiește să o facă. Dar artistul nu poate. Dacă ar judeca la modul absolut, ar împărți nenuanțat realitatea între bine și rău, ar face melodramă. Scopul artei, dimpotrivă, nu este de a legifera sau de a stăpîni, ci în primul rînd de a înțelege. Uneori, stăpânește prin efortul neîncetat de a înțelege. Dar nici o operă de geniu nu a fost vreodată întemeiată pe ură și pe dispreț. De aceea artistul, la capătul căutărilor sale, absolvă în loc să condamne. El nu este judecător, ci justificator.[1] Este avocatul perpetuu al

---

1. A se compara această afirmație și dezvoltarea ei cu: „Și, dacă [artiștii] au de apărat o cauză pe lumea asta, nu poate fi decît aceea

creaturii vii, pentru că este vie. Pledează cu-adevărat pentru iubirea aproapelui, nu pentru acea iubire a depărtării care coboară umanismul contemporan la nivelul unui catehism de tribunal. Dimpotrivă, marea operă îi deconcertează în cele din urmă pe toți judecătorii. Prin ea, artistul aduce un omagiu figurii celei mai înalte a omului și se înclină în același timp în fața celui din urmă criminal. „Nu există printre nenorociții închiși alături de mine în acest loc mizerabil", scrie Oscar Wilde în închisoare, „nici unul care să nu se găsească într-un raport simbolic cu taina vieții".[1] Da, și taina aceasta a vieții coincide cu cea a artei.

---

a unei societăți în care, după marea afirmație a lui Nietzsche, nu va mai domni judecătorul, ci creatorul, fie el lucrător sau intelectual. Vezi *supra*, „Discursul din 10 decembrie 1957", p. 15.

1. Oscar Wilde, *De Profundis*, scrisoarea din 1897 adresată lordului Alfred Douglas („Bosie", iubitul lui), scrisă în timpul încarcerării sale